

Pla d'estudis de 1992
Llicenciatura en Ciències Polítiques i de l'Administració

20877 – Problemes actuals de les Relacions Internacionals

Professor: Raül Romeva

6 crèdits

Optativa Segon Cicle

Curs 1999/2000

2n quadrimestre

Facultat de Ciències Polítiques i de
Sociologia

L'OBJECTIU del curs és analitzar alguns dels problemes actuals de les Relacions Internacionals.

ESTRUCTURA. Donada la limitació temporal, hi haurà tres nivells de tractament dels temes:

Nivell 1: comentari diari sobre l'actualitat internacional (5-10 minuts a l'inici de cada classe).

Nivell 2: desenvolupament de tres temes centrals (20 sessions):

Bloc I. L'estat del Món 1998-99 (un repàs als conflictes i tensions actuals)

Bloc II. Conflictes i tensions a Europa

Bloc III. Annex: les armes convencionals i el seu control a la postguerra freda

Nivell 3: anàlisi d'alguns temes d'actualitat a partir de sessions monogràfiques preparades pels i les alumnes d'acord amb el professor (7 sessions).

SISTEMA D'AVALUACIÓ:

El sistema d'avaluació és continu i constarà de:

- A. Comentaris de les lectures de la bibliografia i el dossier del curs. Les entregues es faran el dia que toqui el tema en qüestió. El professor indicarà puntualment les lectures que caldrà treballar per cadascuna de les sessions. La nota d'aquestes ressenyes suposa el 50% de la nota final.
- B. Un treball de curs sobre un tema d'actualitat que s'acordarà individualment amb el professor. La nota del treball suposa el 50% de la nota final. El treball es podrà fer en grups de màxim tres persones, i tindrà una extensió màxima de 10 pàgines més annexos. L'elaboració del treball constarà de quatre fases:
 - I. Formació de grups i elecció del tema (data límit: 24 febrer, en horaris de despatx).
 - II. Presentació de la informació recopilada en la cerca de documentació, i presentació de l'esquema de treball previst (data límit: 8 de març, en horaris de despatx).
 - III. Entrega del treball definitiu (data límit: 26 abril).
 - IV. Presentació oral dels resultats dels treballs [sessions de la 20 (5.5.99) a la 27 (26.5.99)]. Les presentacions s'hauran de preparar prèviament amb el professor en horaris de despatx.

BIBLIOGRAFIA (les lectures en negreta són de lectura obligatòria)

NIVELL 1.

- Premsa diària** (estatal i estrangera)
- Le monde diplomatique**
- The economist**

NIVELL 2.

Bloc I

- Aguirre, Mariano y Osorio, Tamara (eds.). 1998. *Anuario CIP 1998. Guerras periféricas, derechos humanos y prevención de conflictos*. Barcelona: Icaria/CIP/Fuhem.
- Cordelier, Serge i Didiot Béatrice (coord.). 1998. *El Estado del Mundo. 1999*. Madrid: Akal.
- González Ochoa, José María; Montes Pascual, Ana Isabel. 1997. *Las guerras olvidadas*. Madrid: Acento editorial.
- Lectures dossier

Bloc II

- Romeva, Raül. 1997. *Bosnia-Hercegovina: lliçons d'una guerra*. Barcelona: Centre UNESCO de Catalunya.
- Lectures dossier

Bloc III

- Lectures dossier

Temari (correspon al nivell 2)

BLOC I. L'ESTAT DEL MÓN 1998-99

Tema 1. Clarificació de termes i conceptes

Per què lluiten les persones i les comunitats?. Del conflicte a la guerra. Nocións bàsiques sobre prevenció i gestió de conflictes armats. La construcció d'una cultura de pau (diplomàcia multivia).

Tema 2. Característiques generals dels conflictes armats a la postguerra freda

Actors. Distribució regional. Tipologia d'armaments utilitzats. Fonts. Conseqüències. Tipologies de gestió.

Tema 3. Conflictes i tensions a l'Àfrica

Característiques generals dels conflictes a l'Àfrica. Sàhara occidentals. Libèria. Sierra Leona. Angola. Somàlia. Sudan. Grans Llacs (Ruanda, Burundi, Repùblica Democràtica del Congo). Repùblica centreafricana. Repùblica del Congo.

Tema 4. Conflictes i tensions a Orient Mitjà

Característiques generals dels conflictes a Orient Mitjà. Iran. Irak. Kurdistà. Palestina-Israel.

Tema 5. Conflictes i tensions a Amèrica Llatina

Característiques generals dels conflictes a Amèrica Llatina. Centreamèrica (Guatemala, El Salvador, Nicaragua, Honduras). Mèxic. Colòmbia. Haití. Perú. Xile.

Tema 6. Conflictes i tensions a l'Àsia

Característiques generals dels conflictes a l'Àsia. Antic entorn soviètic (Càucas: Geòrgia, Azerbaijan, altres; Tadzhiquistan, Afganistà. Índia-Paquistà. Tibet. Indonèsia-Timor Oriental. Filipines. Corea del Nord-Corea del Sud. Cambodja. Myanmar.

BLOC II. CONFLICTES I TENSIONS A EUROPA

Tema 7. Conflictes a l'antiga Iugoslàvia: el pes de la història (1)

El context internacional: la Primera Guerra Mundial. El Regne dels Serbis, Croats i Eslovens. Alexandre I i el naixement de Iugoslàvia.

Tema 8. Conflictes a l'antiga Iugoslàvia: el pes de la història (2)

La Segona Guerra Mundial i el triomf partisà. La República Popular Federal Iugoslava: una federació socialista. L'opció pel no alineament. Reforma política de 1963: de la Iugoslàvia Popular a la Iugoslàvia Socialista. El crepuscle iugosllau: de la crisi econòmica a la mort de Tito (1980).

Tema 9. Conflictes a l'antiga Iugoslàvia: el pes de la història (3)

Els renaixements nacionalistes: la particularitat del nacionalisme serbi. Les eleccions republicanes de 1990. Les independències d'Eslovènia i Croàcia (1991). La serbianització de l'exèrcit iugoslau. Manca de consens a l'esfera internacional.

Tema 10. El genocidi a Bòsnia-Hercegovina (1)

Referèndum d'abril de 1992 i escalada del conflicte. Actors i escenaris: desigualtats entre beligerants. La neteja cultural com a instrument de guerra.

Tema 11. El genocidi a Bòsnia-Hercegovina (2)

La desorientació internacional front el desmembrament de Iugoslàvia. Les negociacions de Lisboa, Londres i Ginebra (*els plans Vance-Owen, Owen-Stoltenberg, i Grup de Contacte*). El paper de l'ONU i l'OTAN (embargaments i sancions, la política de la neutralitat, la bomba del mercat i els ultimatums de l'OTAN). La resposta humanitària (ACNUR, solidaritat i ONG). El paper de les forces armades espanyoles.

Tema 12. El procés de pau: tardà i injust

La gestació dels acords. Els Acords de Dayton. Qüestions militars. Els casos de Mostar, Sarajevo Banja Luka i Brcko. El repte de la democratització (OSCE). Els criminals de guerra i el TPI. Drets humans i població refugiada. La viabilitat dels Acords. Les responsabilitats de Zagreb i Belgrad. Les lliçons de la guerra.

Tema 13. Kosova i Macedònia: nous capítols.

La impunitat de Milosevic. Kosova: principi i final de Milosevic. El paper d'Albània. Macedònia: la fragilitat del veí. Montenegro: el final de laliança amb Belgrad?

Tema 14. Altres conflictes i tensions a Europa

Xipre. Grècia i Turquia. Creixement del feixisme a Europa.

BLOC III. ANNEX: LES ARMES CONVENCIONALS I EL SEU CONTROL A LA POSTGUERRA FREDA

Tema 15. Algunes dades sobre les transferències d'armes convencionals

Tendències i característiques de les transferències d'armes convencionals durant els anys 90 (exportadors, importadors, la UE). Factors que determinen les noves tendències d'eles exportacions d'armes. Els 'excedents': una nova prioritat en les transferències d'armes. Factors que determinaran l'evolució futura del comerç d'armes convencionals.

Tema 16. Alguns mecanismes de control de les exportacions d'armes convencionals (1)

Mecanismes polítics (Arranjament de Wassenaar, registre de les exportacions d'armes convencionals de les Nacions Unides, Principis reguladors de l'OSCE).

Mecanismes jurídics(Tractat d'OTTAWA). Iniciatives del teixit social (codis de conducta, xarxa internacional d'acció sobre les armes lleugeres).

Tema 17. Alguns mecanismes de control de les exportacions d'armes convencionals (2): el cas de la UE i els seus Estats membres.

Desenvolupament d'una política comuna de control sobre les exportacions d'armes convencionals a la UE. Instruments jurídics: el reglament del Consell sobre el control de les exportacions de béns de doble ús. Instruments polítics: el codi de conducta europeu sobre les exportacions d'armes. Programa de la UE per prevenir i combatre el tràfic il·legal d'armes convencionals. Polítiques i reglamentacions dels 15 Estats membres.

Relació de lectures a realitzar

Nota: Les ressenyes seran de mitja pàgina per lectura i s'hauran d'entregar el dia que correspongui a cada tema (veure calendari).

Tema 1

1. Brown, Seyom. 1994. *The causes and prevention of war* (second edition). Nova York: St. Martin's Press, Inc. Pp. 1-81

Tema 2

2. Carneige commission on preventing deadly conflict. 1997. *Preventing deadly conflict*. Nova York: Carneig corporation. Pp. xvii-xlvi.
3. Wallensteen, Peter & Sollenberg, Margareta. 1998. "Armed conflict and regional conflict complexes, 1989-97". A: *SIPRI Yearbook 1998*. Pp. 621-635

Tema 3

4. González Ochoa, José María; Montes Pascual, Ana Isabel. 1997. *Las guerras olvidadas*. Madrid: Acento editorial. Pp. 9-31.
5. Frattini, Eric. 1998. "Del Zaire al Congo". A: Aguirre, Mariano y Osorio, Tamara (eds.). 1998. *Anuario CIP 1998. Guerras periféricas, derechos humanos y prevención de conflictos*. Barcelona: Icaria/CIP/Fuhem. Pp. 135-148.
6. Benson, William. 1998. *Undermining development: the European arms trade with the horn of Africa and Central Africa*. Londres: Saferworld.

Tema 4

7. González Ochoa, José María; Montes Pascual, Ana Isabel. 1997. *Las guerras olvidadas*. Madrid: Acento editorial. Pp. 32-44.
8. Barreñada, Isaías. 1997. "Palestina". A: *Las raíces de los conflictos*. Unidad didáctica 6. Madrid: CIP.

Tema 5

9. González Ochoa, José María; Montes Pascual, Ana Isabel. 1997. *Las guerras olvidadas*. Madrid: Acento editorial. Pp. 45-56.
10. Ortiz, Román D. 1998. "América latina: la competición militar invisible". A: *Papeles de cuestiones internacionales*. Número 64. Madrid: CIP. Pp. 95-104.

Tema 6

11. González Ochoa, José María; Montes Pascual, Ana Isabel. 1997. *Las guerras olvidadas*. Madrid: Acento editorial. Pp. 57-75

-
12. González Ochoa, José María; Montes Pascual, Ana Isabel. 1997. *Las guerras olvidadas*. Madrid: Acento editorial. Pp. 76-93.

Tema 7

13. Romeva, Raül. 1997. *Bòsnia-Hercegovina: lliçons d'una guerra*. Barcelona: Centre UNESCO de Catalunya. Pp. 1-30.
14. Sáez, Pedro. 1992. "Las raíces históricas del conflicto yugoslavo". A: *Anuario CIP 1991-1992*. Barcelona: Icaria/CIP. Pp. 187-215.

Tema 8

15. Romeva, Raül. 1997. *Bòsnia-Hercegovina: lliçons d'una guerra*. Barcelona: Centre UNESCO de Catalunya. Pp. 30-38.
16. Fejtö, François. 1993. "Guerra y paz en los Balcanes". A: *Política Exterior*. Número 31, VII. Madrid. Pp. 62-80.

Tema 9

17. Romeva, Raül. 1997. *Bòsnia-Hercegovina: lliçons d'una guerra*. Barcelona: Centre UNESCO de Catalunya. Pp. 38-52.
18. Sáez, Pedro. 1993. "La guerra en Yugoslavia: escenarios, actores y argumentos". A: *Anuario CIP 1992-93*. Barcelona: Icaria/CIP. Pp. 117-150.

Tema 10

19. Romeva, Raül. 1997. *Bòsnia-Hercegovina: lliçons d'una guerra*. Barcelona: Centre UNESCO de Catalunya. Pp. 53-62.

Tema 11

20. Romeva, Raül. 1997. *Bòsnia-Hercegovina: lliçons d'una guerra*. Barcelona: Centre UNESCO de Catalunya. Pp. 63-86.
21. Freedman, Laurence. 1995. "Porqué fracasó occidente". A: *Política Exterior*, núm. 44. Pp. 154-168.

Tema 12

22. Romeva, Raül. 1997. *Bòsnia-Hercegovina: lliçons d'una guerra*. Barcelona: Centre UNESCO de Catalunya. Pp. 87-132.
23. Vilanova, Pere; Saura, Jaume. 1997. "El acuerdo marco general de paz en Bosnia-Hercegovina". *El proceso de paz en Bosnia-Hercegovina después de los acuerdos de Dayton. Informe y selección de documentos*. Barcelona: Asociación para las Naciones Unidas en España. Pp. 41-57.

Tema 13

-
24. Taibo, Carlos. 1997. "Las repúblicas ex yugoslavas después de Dayton". A: *Cuadernos Bakeaz*. Número 24. Bilbo: Bakeaz.

Tema 14

25. Basic. 1998. "Diplomacy and Arms: West Send Mixed Messages to Aegean Adversaries". A: *BASIC Papers*. Número 29.

Temes 15, 16 i 17

26. Fisas, Vicenç. 1998. *Cultura de paz y gestión de conflictos*. Barcelona: Icaria/UNESCO. Pp. 267-324.